

UDK 004.852

SUN'iy INTELLEKT VA LINGVODIDAKTIKA: INTEGRATSIYANING ILMIY ASOSLARI

Hotamova Iroda Ibrohimovna,

Navoiy Davlat Universiteti tayanch doktoranti

Email: Xatamova@nspi.uz

ORCID ID: [0009-0003-7103-0266](https://orcid.org/0009-0003-7103-0266)

Annotatsiya. Sun'iy intellektni ta'lim sohasiga kiritish bugungi zamonaviy ta'limning talabi hisoblanadi. Sun'iy intellektlarning turlari ko'p bo'lib ularning qaysi biri, ta'limning qaysi sohasida qo'llanilishi muhim ahamiyat kasb etadi

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, platformalar, turlar, progamma, ta'limda integratsiyalash, shasiylashtirish, aftomatlashtirish.

Abstract. The inclusion of artificial intelligence in the field of education is a requirement of today's modern education. There are many types of artificial intelligence, which of them, in which area of education is used, is of paramount importance

Keywords: artificial intelligence, platforms, types, progamma, integration in education, chassis, aftomatization.

Аннотация. Внедрение искусственного интеллекта в сферу образования является требованием современного образования. Существует много видов искусственного интеллекта, важно, какой из них, в какой сфере образования применяется

Ключевые слова: искусственный интеллект, платформы, типы, программное обеспечение, интеграция в образовании, шасси, автоматизация.

Kibernetik davrda ta'lim texnologik taraqqiyot bilan hamohang bo'lishi kerak. O'qitish jarayonida ilgari faqatgina bo'r va doskaga tayanilar edi, ammo bugungi kunda ta'lim jarayonida magnitofonlar, kinoproektorlar va videofilmlar ham qo'llanilmoqda. Ushbu texnologik o'quv vositalari orasida kompyuter alohida o'rin tutadi va muhim o'qitish vositasiga aylangan. Panela va Alanning ta'kidlashicha

"Kompyuterlarning ta'lim jarayoniga joriy etilishi yozuvning paydo bo'lishi kabi inqilobiy yangilik bo'lishi mumkin, hatto bosmaxonachilikdan ham ahamiyatliroq. Kompyuterlar o'zaro muloqot qilish imkoniyati va talaba uchun zudlik bilan fikr-mulohaza olish imkoniyatini taqdim etishi bilan yanada rivojlangan bosqichni anglatadi."¹

Sun'iy intellekt ta'limda mantiqiy xulosa chiqarish, muammolarni hal qilish va tabiiy tilda muloqot qilish kabi imkoniyatlarga ega bo'lib, katta imkoniyatlarni taqdim eta boshlagan. Bu yondashuv quyidagi fikr orqali mustahkamlanadi: "Sun'iy intellektning kompyuter yordamida ta'limga qo'shilishi darslik va interaktiv o'qitish tizimlari uchun eng muhim rivojlanishlardan biri bo'lishi mumkin. Sun'iy intellektga asoslangan o'qitish tizimi katta ma'lumotlar bazalari va algoritmlar yordamida muammolarni hal qilishi, bashoratlar qilish va o'quvchilarga ma'lum fan doirasida maslahat bera olishi mumkin. Agar o'quvchilar bunday aqlli repetitora maxsus dasturlash tilidan foydalangan holda emas, balki tabiiy tilda murojaat qila olsalar, ular kompyuter bilan inson mutaxassis bilan suhbatlashgandek muloqot qilishlari mumkin"².

O'zbekiston ta'lim tizimida quyidagi sun'iy intellekt texnologiyalarining o'quv jarayoniga integratsiyalashuvi ham o'quvchilar, ham pedagoglar uchun ta'lim samaradorligini oshiruvchi keng imkoniyatlar va innovatsion yondashuvlarni taqdim etadi.

Ta'limda foydalanish mumkin bo'lgan SI lar

1-jadval

---

¹ Pamela Maddison and Alan Maddison, "The Advantages of using Microcomputers in Language Teaching" in Douglas Hsun'iy intellekt online, ed New Developments in Computer Assisted Language Learning (London: Croom Helm, 1987) p.20.

² James Kulik and Robert Bangert-Drown "Computer Assisted Learning" in Noel Entwistle ed Handbook of Educational Ideas and Practices. (London: Routledge, 1990) p.834.

T/R	Sun'iy intellekt nomi	Darsda qo'llanilish xususiyatlari
1.	Grok.com (sun'iy intellekt) va chat gpt	Murakkab mavzularni soddalashtirib tushuntiradi, ilg'or savollarga aniq, kontekstga asoslangan javoblar taqdim etadi.insholarni tekshirib bera oladi.
	Deep search	Ilmiy va ta'limiy ma'lumotlarni chuqur kontekstual izlash orqali o'quvchilar va o'qituvchilarni kerakli manbalar bilan ta'minlaydi.
	Poe.com	bu sun'iy intellekt yordamida matn yaratish, tahrirlash va tahlil qilish uchun onlayn platforma. Foydalanuvchilar unda savol-javob, ijodiy yozuv, tarjima va boshqa matn bilan ishlash vazifalarini bajaradi
	Diffit.com	Matnlarni o'quvchilarning yoshi va bilim darajasiga mos ravishda soddalashtirgan holda turli xil mashqlar yaratadi bu esa differensial ta'limni qo'llab-quvvatlaydi.
	Quizizz.com	Interaktiv testlar va viktorinalar yaratish orqali o'quvchilarning bilimini mustahkamlash va baholash imkonini beradi.
	Youtubevideosummarizer	Darslarda foydalaniladigan videolarning asosiy mazmunini qisqa va aniq tarzda umumlashtiradi, bu vaqt tejalişini ta'minlaydi.
	Assessment generator	Avtomatik test va baholov vositalarini yaratish orqali o'qituvchilar yuklamasini kamaytiradi va baholash sifatini oshiradi.
	Magic school	Sun'iy intellekt asosida o'quv rejalari, dars konspektlari va topshiriqlarni yaratishda yordam beradi.

Canned Replies	Tez-tez beriladigan savollarga avtomatik javoblar orqali o'quvchi-o'qituvchi muloqotini soddalashtiradi.
Napkin.com	G'oyalarni tezkor vizual xaritalarga aylantirish imkonini beradi, bu fikrlashni faollashtirish va rejalashtirishda foydalidir.
Ideamap.com	Kontseptual xaritalar va g'oya tarmoqlari orqali dars mavzularining bog'liqligini vizual ko'rinishda aks ettiradi.

Sun'iy intellektdan ta'limda foydalanish bir qancha afzalliklarni olib keladi.

Jumladan: **Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim:** Sun'iy intellekt (SI) har bir o'quvchining bilim darajasi, o'rganish uslubi va ehtiyojlarini tahlil qilish orqali individual ta'limni amalga oshirishga yordam beradi.

2. Repetitorlik funksiyasi: SI asosidagi chatbotlar darsdan tashqari vaqtda o'quvchilarga savollariga javob topishda yordam beradi. Ular o'quvchilarning mustaqil o'qish faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi.

3. Avtomatlashtirilgan baholash tizimi: Mashina o'rganish texnologiyalariga asoslangan baholash tizimlari testlarni (masalan, OMR orqali) avtomatik tekshiradi, subyektivlikni kamaytiradi va plagiatni aniqlashga xizmat qiladi.

4. Tabiiy tilni qayta ishlash (NLP): Grammarly, QuillBot kabi vositalar matnlarni tahlil qilish, grammatik xatolarni tuzatish va stilistik yaxshilash imkonini beradi. Shu bilan birga, tarjima, insho baholash va tilshunoslik asosida tahlil qilishda ham keng qo'llaniladi.

5. Ma'muriy ishlarni avtomatlashtirish: Dars jadvali tuzish, davomatni nazorat qilish, baholash va hisobotlar tayyorlash kabi vazifalarni SI vositalari soddalashtiradi, bu esa o'qituvchilarga metodik ishlar va ta'lim sifati ustida ishlashga vaqt ajratish imkonini beradi.

6. Aqlli kontent yaratish:

SI yordamida interaktiv darsliklar, qo‘llanmalar va video materiallar tayyorlanadi. Bu kontent o‘quvchilarning ehtiyojlari va darajalariga moslashtirilgan holda ishlab chiqiladi.

7. Ko‘p tilli ta’limni qo‘llab-quvvatlash:

Avtomatik tarjima va nutqni tanish texnologiyalari turli mintaqaviy tillarda ta’lim olishga sharoit yaratadi, bu esa ta’limda inklyuzivlikni ta’minlaydi.

Xulosa.

Fikrimizni xulosa qiladigan bo‘lsak, sun‘iy intellekt va lingvodidaktika integratsiyasi kelajak ta’limining asosi sifatida shakllanyapti, zamonaviy pedagogikaning metodologik, texnologik va didaktik asoslarini qayta ko‘rib chiqishga turtki bo‘lmoqda. Ta’limdagi bu texnologik evolyutsiya o‘raguvchi va o‘rgatuvchi o‘rtasidagi o‘zaro aloqani kuchaytirish, shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni ta’minlash va ilmiy-tadqiqot salohiyatini yuksaltirishda beqiyos ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. James Kulik and Robert Bangert-Drown "Computer Assisted Learning" in Noel Entwistle ed Handbook of Educational Ideas and Practices. (London: Routledge, 1990) p.834.
2. Mehriqul N., (2020), Pedagogical Bases of Innovation Activities in Higher Education Institutions. International Journal on Integrated Education, 2(2), 59-60.
3. Najmiddinova G.N., (2025), "The role of artificial intelligence in society and education", Til va adabiyot.uz, Ilmiy-metodik elektron jurnal, 239-242. tilvaadabiyotuz@gmail.com, <https://oak.uz/pages/4802>.
4. Najmiddinova N.G., (2024), "Jamiyat va ta'limni rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining roli". "Oliy ta'limda innovatsiya va raqamli texnologiyalar muhitida o'qitishning zamonaviy tendensiyalari: istiqbollari, muammolar va yechimlar" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14305115>.

5. Najmiddinova N.G., (2024), "Sun'iy intellekt Texnologiyalari va ularni ta'limda qanday qilib to'g'ri ishlatish kerak" Международной очно-заочной научно-практической конференции. Актуальные проблемы современной татарский филологии, г Уфа,201-204 стр.

6. Najmiddinova N.G., (2024), "The Integration of Artificial Intelligence (AI) into education system", Tamaddun Nuri, ISSN 2181-8258, 12(63), 34-37.
<https://doi.org/10.69691/r1bx4f56>

7.Nazarova Nurjahon Bakhodirovna "The role of Toponyms in the Onomastic field of the fairy tale" International journal of social science & Interdisciplinary research ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 12 (06), 81-83, 2023.

8. Najmiddinova M.N., (2024), "Linguoculturalogical features of proverbs on "hospitality" in English and Uzbek", Tamaddun nuri / The light of civilization, ISSN 2181-8258, 10(61),74.

<https://jurnal.tamaddunnuri.uz/index.php/tnj/article/view/972>

9. Najmiddinova M.N., Furqatova H.A., Nabiyeva D.G'., (2024), "Linguistic features of phraseological units with a common meaning "hospitality", "Modern trends of teaching in the context of innovative and digital technologies in higher education: prospects, problems and solutions",
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14259715>.

10. Najmiddinova M.N., (2024), "Linguocultural and linguopragmatic features of the concept of "hospitality" in English and Uzbek", International conference philology, methodology, translation studies: current issues of modern science.
<https://doi.org/10.2024/1xm0b673>.

11.Najmiddinova M.N. Najmiddinova G.N. "Pedagogical mechanisms for improving student knowledge with the help of Artificial Intelligence" International journal of scientific researchers",www.wordlyknowledge.uz Volume: 2, Issue: 1, 2023.

12. Najmiddinova M.N., Najmiddinova S.N. "Ways to organize the activities of teachers in the process of distance Education" Asian Journal of Multidimensional Research, ISSN: 2278-4853 Vol. 11, Issue 5, May 2022.

13. Najmiddinova M.N. "Practical basis of the problem of teaching foreign languages in high education system" International Conference on Sustainable Development and Economics, June 24-25.

14. Najmiddinova N.G, "Перспективы использования искусственного интеллекта в образовательной сфере"- 30-33 betlar, Innovative Development in Educational Activities. ISSN: 2181-3523 ,openidea.uz.

15. Najmiddinova G.N., (2025), "Introduction of Artificial Intelligence (AI) in Secondary Education School System", Ilm sarchashmalari, (1), 144-147. www.ilm.sarchashmalari.uz

16. Nazarova Nurjahon Bakhodirovna "Olam lisoniy manzarasida mikrotoponimlarning o'rnini" //Международный журнал искусство слова. – 2023. – Т. 6. – №. 5.

17. Nurjahon N. "Epitetning badiiy matnda faollashuv o'rnini" //Prospects of development of science and education" journal. – 2023. – Т. 1. – №. 12.– С.7-9.

18. Najmiddinova M.N., Qahramonova M.U., (2025), "Innovation in language teaching, learning and assessment", Results of National Scientific Research International Journal, Volume 4| Issue 3 Researchbib 9.1, ISSN: 2181-3639, 132-140. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15111294>

19. OECD (2019), *Artificial Intelligence in Society*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/eedfee77-en>

20. Pamela Maddison and Alan Maddison, "The Advantages of using Microcomputers in Language Teaching" in Douglas Hsun'iy intellekt online, ed New Developments in Computer Assisted Language Learning (London: Croom Helm, 1987) p.20.